

Overvejelse og til en Revision af den derom gældende Lovgivning. Og, som sagt, jeg har med stor Forundring hørt Udtalelser som dem, der faldt fra det ærede Medlem fra Ribe, der nu er med til ganske at afvise som noget os uvedkommende, hvorledes Reglerne skulle være for Gjendommene med Hensyn til Udstykning og Sammenlægning. Jeg vil sige det ærede Medlem, at der staar han ikke i Overensstemmelse med, hvad der er gammel bondevenlig Tradition her i Landet. Men naar jeg nu nævner Traditionen, saa vil jeg ligeledes minde om, hvad for øvrigt allerede den ærede Ordfører har antydet, at det Spor, som der i Fremtiden her paa dette Omraade bør arbejdes i, er netop det Spor, der blev angivet af Reformatorerne i Slutningen af forrige Aarhundrede. Hvis jeg kortelig skal udtrykke, hvad det indeholdt, hvad jeg vilde kalde de store Bondevenners Testamente fra forrige Aarhundrede, saa vil jeg sige, at det var af dobbelt Indhold. Dels vilde det bevare Bondejorden til Bondebrug i en saadan Størrelse, som krævedes til Underhold for en Gaardmandsfamilie, og ved Siden deraf vilde det begunstige Tilvejebringelsen af Husloddet af den Størrelse, som der netop her tales om, paa 3 Tdr. Land. Der er i den Henseende et Udgangspunkt, nemlig Forordningen af 25de Marts 1791, som er ret interessant. Der kom første Gang Vanskeligheden op efter Stavnsbaandets Løsning, da de saakaldte "Proprietærer", som man den Gang kaldte Godsejerne, vare i Forlegenhed med, hvorledes de, naar de ikke havde Stavnsbaand paa deres Fæstebønder, skulde kunne faa deres Fæstegaarde bortfæstede, og det viste sig ogsaa i Virkeligheden, at ikke saa Gaarde bleve fæstede. Som Svar paa dette vanskelige Spørgsmaal kommer Forordningen af 25de Marts 1791, som siger, at naar en Gaard er fæstet ledig og ikke kan fæstes ud, saa skal Godsejeren have Lov til at uddele denne Gaards Jorder, saaledes at først saa alle Huse i Byen, hvori Gaarden ligger, tildelt et saa stort Stykke Jord, at hvert af de jordløse Huse faar 3 Td. Land, og ved Siden deraf skal der udlægges to ny bebyggede Husloddet hver med 6 Td. Land. Tankgangen har altsaa været den, at alle Landarbejdere bør, saa vidt muligt, have en Huslod — naturligvis inden for de Grænser, hvor Jorden kan tilvejebringes — paa 3 Td. Land, og desuden skal der være nogle enkelte større, bebyggede Husloddet, som vel snarere kunne kaldes Boelssteder. Det er denne Forordning, hvis Opgave og Virksomhed fortsættes gennem forskellige følgende

Forordninger, særlig Forordningen af 25de Juni 1810. Men allerede i den bliver Opgaven noget begrænset — jeg skal ikke komme ind paa Detaljer — der begynder at fises noget i Støderne, og endnu stærkere bliver det Tilfældet ved Forordningen af 3dje December 1819, som jo egentlig er Grundlaget for den formelt gældende Lovgivning om Udstykning og Sammenlægning her i Landet. Derved er man kommen saa langt ned med denne Præmie for at tilvejebringe Husloddet, at der for Udstykning af en Bondegaard kun kræves Udlægning af et Hus med 3 Td. Land eller rettere halvanden Td. Land bønneret Jord. Men Forpligtelsen til at faa saadanne Huse er dog vedligeholdt, skønt indskrænket. Ved Siden heraf gaar der en anden Strøm, nemlig Kontrollen med Overholdelsen af disse Forordninger og Vedligeholdelsen af de saaledes tilvejebragte Husloddet. Der er en kongelig Resolution eller et Cirkulære — jeg ved ikke, hvad det er — af 1803, som paalægger Amtmændene nøje at holde Opsigt med, at dette virkelig sker, og de skulle til dette Bemed aarlig indgive Indberetninger til Ministeriet derom, for at det kan kontrolleres, at Forordningerne virkelig overholdes. Dette gaar nu i en Række af Aar, men lidt efter lidt, alt som Strømmen gaar den modsatte Vej og Reaktionen i den store Reformperiode bliver virksomere og virksomere, gaar ogsaa dette i Glemmebogen, gaar i Stykker, overses, forsvømmes, Indberetningerne ske ikke. Saa kommer Stødet i 1818, som paany giver Liv i Landbobevægelsen ogsaa i Retning af at tilvejebringe Husloddet. Der kommer da et nyt Cirkulære fra Indenrigsministeriet den 10de August 1850, og deri siges det, at denne Forordning af 1803 er gaaet i Glemmebogen; man faar ikke disse Indberetninger, og ikke saa Huse forsvinde. Det paalægges derfor Amtmændene atter at indgive Indberetninger, dog skulde de slippe med at indgive saadanne hvert andet Aar. Altsaa holdes Kontrollen med, at Forordningerne virkelig overholdes, ved lige. Saa gik det i nogen Tid dermed, men alt som den Vølge, der havde rejst sig i 1818 til Fordel for Ordning af Landbosforholdene og særlig i Retning af Tilvejebringelsen af Husloddet, atter havde lagt sig, og vi kom ind i Perioden i 60-erne, hvor den Anskuelse fæstnede sig i alt Fald i de herstende Kredse her i Landet, at der burde være fuldstændig Dispositionsfrihed over Landets Jorder, forsvinder ogsaa det, og saa kommer Cirkulæret af 1862 fra Indenrigsministeriet, som sendes rundt til alle Amtmændene og slyer: I skulle slet ikke mere indsende saadanne Beretninger,